

(כתב/גל 50)

עשר תעשר את כל תבואת זרעך. (י"ד כב)

ובפסיקתא, עשר בשביל שתתעשר, אמר רבי אבא, רמז לפרגמומין ולמפרשי ימים, שיהיו מוציאים אחד מעשרה לעמלי תורה. ובכתובות דף ס"ז, גבי בתו של נקדימון בן גוריון, שלקמה שעורים מתחת רגלי בהמתן של ערביים, ואבי' ה' עשיר גדול, ופור נתן לאכיונים ביד רחבה, אבל "כדבעי למעבד לא עביד" ובשביל זה אכד ממונו בענין רע. ומכאן תשובה להרבה שואלים, מדוע אינם מתעשרים, אחרי שהם מפרשים מכספם לצדקה ולעמלי תורה, והתשובה היא יען כי אינם נותנים לפי הכרחה אשר ברכם ד', כדבעי למעבד לא עבדי, הם מיחסים נתינתם לערך העני, אבל האמת אינה כן, אם העני נותן איזו פרוטות יוצא ידי חובתו כראוי, והעשיר צריך לתת חלק הראוי לו לפי עושרו הוא, ולא לפי ערך נתינת העני.

ולא לחנם משלו חז"ל ע"ז, בכתובות ד' ס"ז הנ"ל, "מלח ממון חסר" וכפירש"י שם, הרוצה שיתקיימו מעותיו ימלחם לצדקה, והכל יודעים כי חתיכת בשר גדולה דורשת מלח במדה יותר גדולה, ומי שמקמץ המלח מתקטנת ממילא החתיכה, וכההיא מעשה באחד שלא הוציא מעשרותיו כראוי, שאמרו לו קרוביו, לשעבר היית בעל הבית והקב"ה כהן, ועכשיו נעשית כהן והקב"ה בעה"ב, הובא במ"ר ובילקוט כאן ד.

[חפ"ז ח"ס על התורה
צנ"ס י"ב, כב]

[סז:] מעשה באנשי הגליל העל-יון שלקחו לעני בן טובים אחד מציפורי ליטרא בשר בכל יום מאי רבותא אר"ה כו' בכל יומא הוו מפסדי חיותא אמטולתיה.

לכאורה מה בא להשמיענו באיזה מ-חזו של ארץ ישראל אירע אותו מאורע אם בגליל או ביהודה? אין זה אלא כי הרבותא היא שקרה בגליל שהיה נקרא בפי הנביא: "גליל הגוים"¹⁸.

ורבן יוחנן בן זכאי קרא בכאב לבבו הצורב: "גליל גליל שנאת ה' עליה"¹⁹ ובכל-זאת היתה מדת אברהם אבינו מ-קננת בלבם "דהוו מפסדי חיותא אמטול-תיה" בכל יום בשביל אותו עני בן טו-בים, כאברהם אבינו ששחט שלשה בקר "להאכילן שלש לשונות בחרדל"²⁰, היינו הרבותא.

18 ישעיה א, כג.

19 ירושלמי שבת פט"ו, ח.

20 בבא מציעא פו :

מר עוקבא הוה עניא בשיבכותיה דהוה רגיל כל יומא דשרי ליה ארבעה זוזי כו'. לכאורה לאיזה צורך השמיעונו חז"ל הסכום שנתן להעני, אמנם יעוין ברמ"א אר"ח סי' של"ד סע' כ"ו שבמחויב חטאת נתן לצדקה דמי חטאת, ובס' נפש חיה שם הבאתי מתוס' מנחות ק"ז ב ד"ה כבש וכו' וא"ת והא משמע דחטאת בת דנקא וכו' ופריך ונישקול ארבע זוזי ונשדי בנהרא משמע שזה שיעור וכו' וי"ל דהש"ס נקט שיעור שהיו עומדים בימיהם ושמא אח"כ נתיקרו כו', והנה אנן כאשר בשלם פרים שפתינו אומרים בכל יום יה"ר מלפניך כו' אם נתחייבתי חטאת תהא אמירת פרשה זו כאלו הקרבתי חטאת, אולם מר עוקבא בצדקו הפריש בכל יום ונתן לצדקה דמי חטאת שזהו כאמור ארבעה זוזי, ויתכן שיש בזה רמז והערה שהקרבן במקום החוטא שכבר אמרו מי איכא גברא דלא שוי ארבעה זוזי ערכין כ' ע"א, ודייקו ותנו דאי בעי שקיל ארבעה זוזי מישראל גטין י"ג רע"א כו' ע' נפש חיה שם.

[בשל"י עליוני -
הרב משה אלישר]

[י"ב/כ"ב - א"י -
הרב משה אלישר]